Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Konditori
i Stoltenbergsgt. 12.

NR. 243 - LØRDAG 7. DESBR. 1946 77. ÅRGANG TELEFON SENTRALBORD: 1615, 1616, 1617 ETTER KL. 16: NR. 1618

101529

Johan Scharffenberg:

Fleischers død må frem for riksretten

Partiboka be ød meget i London.

Skarpe ord mot presidentskap og storting.

OSLO, 6. desbr.

(HP.) — Jeg har med interesse lest granskningskommisjonens innstilling om regjeringen Nygaardsvolds forhold umiddelbart før 9. april 1940, og jeg må betegne innstillingen som et historisk dokument av første rang. Og i den klare og upolitiske form kommisjonen har brakt innstillingen på, bør den bli et folkelig skrivt.

Med disse ord innledet overlærer Johan Scharffenberg sitt foredrag om granskningskommisjonens innstilling, som blev holdt på Juristforeningens møte igår. Den store sal i Hansteens Hus var fullstendig fullpakket av interesserte tilhørere og blandt dem sås de mest kjente personer innen landets rettsliv. Bl. a. høiesteretssjustitiarius Paal Berg, professor Andenæs og advokat Leif Rode.

Overlærer Scharffenberg nevnte videre i sitt foredrag at ministrene Frihagens og Mowinckels forhold også burde vært underkastet en rettslig undersøkelse. Deres disposisjoner efter 9. april 1940 burde ha ført til en klikkeksjon-avskjed for dem begge. Videre mener jeg, fortsatte Scharffenberg, at forholdene i London og de omstendigheter som førte til general Fleischers død burde komme frem i sin fulle sannhet ved en eventuell riksrett. Om forholdene i London og Stockholm forøvrig, uttalte overlærer, er det bevist at man ved alle nyutnevneleer og disposisjoner forøvrig tok store hensyn til Arbeiderpartiets representanter.

Hvad angår Koht så nektet han å melde sig for Kongen straks efter sin ankomst til Molde i 1940, den tid da Kongen opholdt sig der, og siden sitt opphold i London optrådte utenriksminister Koht kverulerende overfor de britiske myndigheter. De bør kastes ut over alle disse forhold, som ikke er fremkommet i kommisjonens innstilling.

Derefter gikk overlærer over til å tale om Norges utenrikspolitikk før 9. april 1940. Spørsmålet er, uttalte han, om Norge førte en riktig politikk utad før 9. april 1940. Under en riksrettssak må Englands invasjonsplaner bli helt klarlagt.

I den tyske hvitbok nr. 4, som jeg ikke finner på er identisk med sannheten, fortelles det at også England hadde planer om okkupasjon av Norge fastsatt til tidligere tidspunkt enn 9. april. General Laake har engang sagt at det var regjeringens plan å få tilstrekkelig hjelp fra England ved en tysk invasjon, samtidig som landets grenser skulde være åpne og ingen motstand reises mot en eventuell engelsk invasjon.

Fra engelsk hold het det at forutsetningen for en engelsk invasjon var at innbyggerne vilde ta imot dem som venner. Deres invasjonsplaner var baseret på Stavanger-distriktet der Sola flyplass skulde taes uten kamp allerede 6. april 1940. Dette er ingen ny norsk tanke.

Allerede utenriksminister Løvland sa i 1907 at i en eventuell krig mellem England og Tyskland skulde nettop dette system følges. Efter mitt foredrag 9. april 1946, fortsatte dr. Scharffenberg, kom det offentlig dementi fra England om de engelske invasjonsplaner. Jeg har liten tiltro til dette dementi. I riksretten må det derfor bringes svar på spørsmålet: Overså regjeringen Nygaardsvold forsvaret i dem tro at England skulde forsvare de norske farvann? Hvorfor brukte det tyske skib franske flagg? Regnet de da med at det ikke vilde øves motstand fra norsk hold?

Hvad er så grunnen for denne tanke? Intet av dette forsvarer det tyske angrep. Det var planlagt lenge før mineutlegningen. Regjeringen stolte på engelsk beskyttelse.

Allerede Gunnar Knudsen sa i sin tid: «Vi stoler på den engelske flåte.» Hverken England eller Tyskland hadde direkte interesse av å invadere Norge. Den ene vilde bare hindre den annens okkupasjon, for begge var klar over vårt dårlig stilte forsvar. Regjeringen burde ha forberedt mobilisering. Selv om vårt forsvar var så elendig som det kunde bli, kunde vi ved mobilisering ha tilføiet tyskerne meget større skade.

Til statsrådene Monsen og Torp sa jeg allerede våren 1939 at hvis man skal motta et overfall fra utlandet uforberedt, vil det vække folkets rasseri mot regjeringen. Når det derfor gjelder riksrett er jeg enig med Nygaardsvold og Koht i deres skrivelser til stortinget.

Om stortingets presidentskap vil jeg bare presisere at når det gjelder det forfatningsstridige vedtak om å avsette Kongen, har det gjort sig skyldig i større ansvarsløshet enn regjeringen. Den eneste grunn jeg finner for denne handling er at man tegnet med Tyskalands seier. Man trodde på Hitlers høisinn og var rede til å sette prins Harald som konge og forbigå både kong Haakon og kronprins Olav. Dette gikk Stokholms-kommisjonen med på. De trodde at kong Haakon vilde utlevere sin sønnesønn til et storting, som hadde gjort ham og Kronprinsen så blodig urett.

Presidentskapet undskyldet sig med at det ikke vurderte stillingen. Men unge gutter vurderte også feil og et blitt rettferdig straffet efter landsavviklovgivningen, selv efter at de risikerte sitt liv ved fronten. Dette er ikke efterpåkloksskap. Det samme sa jeg i september 1940, at selv om så skulde skje at Tyskland vant krigen, skulde vi ikke selv ose til.

— — —

I tilknytning til sitt foredrag, som flere ganger blev avbrutt av kraftig bifall, kom overlærer inn på sitt personlige syn på en virkelig demokratisk nasjonalforsamling. Han stilte Sveits op som eksempel og nevnte at man må stille større kray for fremtiden til både regjeringens medlemmer og stortingsrepresentantene fremfor deres politiske standpunkt.

Bulletin om Stalins sykdom.

London-avisen «The Stars» forteller i onsdagsutgaven, at der nu tendes ut bulletiner om Stalins sykdom. Det er bare de russiske ambassadør som får dem og disse har nu vanskelig for å holde fast på den gamle «vending: at «Stalins helbred er utmerket».

Følgende uttalelse av en russer blir gjengitt: «Jeg tror ikke vi vil gå så vidt som å si, at hans tilstand er farlig.»

«The Stars» forteller at alt Stalins arbeide nu utføres av Andrej Hadonov. Men: «Det er bemerkelsesverdig, at Molotov har en speciell flyvemaskin stående i New York, rede til å føre ham over Atlanteren».

bare til fred
lige form

NEW YORK, 6. des.
(NTB.) Utenriksminister Moloto
i dag med på de amerikanske en
forslagene til Sovjet-Samveide
slag om å forby produksjonen av
bomber og andre våben, som er
net på masseudryddelsesmåte. De am
ske tilleggsforslagene går ut på
straks blir opprettet kommisjone
skal føre internasjonal kontroll
atomenergien og andre teknis
finneiser og påse at de bare bli
til fredelige formål.

—o—

Elektrisk kraft fra Nor
Skottland?

LONDON, 6.
(NTB fra Reuter) Det er
hig planer om å overføre el
kraft via en undersjøisk kab
Norge til den skotske nordk
talte den britiske brendselsm
Emanuel Shinwell på et møt
derhuset torsdag.

Dårlige utsikter for hatsituasjonen.

NEW YORK, 6. des.
(NTB fra Reuter) Det er dårligst utsikter for levnetsmiddelforsyningen i Europa i resten av inneværende avlingsår, oplyses det på kompetent hold i New York. Det dårligste vær i Canada og Australia har redusert de anslåtte hveteavlinger med minst 37½ mill. bushels. Og kullstreiken truer nu med å skape nye forsinkelser i de amerikanske leveranser. Brødrasjonenes størrelse i Storbritannia og de andre europeiske land vil i høi grad avhenge av denne weekends begivenheter i Washington.

—o—

Byer kan varmes op med atomkraft.

STOCKHOLM, 6. desbr.
(Press Telegraph). Hele byer kan nu varmes op med atomkraft og atomsprengningen vil få stor betydning for medicinen, frem det av professor Hahns uttalelser i anledning av hans Sverige-besøk for å motta Nobelprisen.

Professoren hevder videre at russerne ligger langt efter med atomforskningen, som forøvrig forlengst har passert stadiet med sykloroner og tungt vann. Amerikanernes siste nytt på området er «radiumpiler», som de nu arbeider med.

Stalins sykdom.

Opholder sig på et hvilehjem på Krim.

WASHINGTON, 6. des.
(NTB fra Reuter) Generalissimus Stalin har i de siste 6 uker opholdt sig på et hvilehjem i Sochi på Krim, heter det i en melding fra Moskva til det amerikanske utenriksdepartement ifølge informerte kreiser i Washington. Nærmere oplysninger om hans helbredstilstand foreligger imidlertid ikke. I den amerikanske presse går det imidlertid rykter om at Stalin hadde et hjerteattacke nummer 2 en gang i november. Representanter for det amerikanske utenriksdepartement [illegible] meldingene

Fra 10 til 15 år før forsvar blir effektivt.

Kvinnelig verneplikt utredes. — Ingen forsvarschef i fredstid.

Den midlertidige forsvarsordning vedtatt av stortinget.

OSLO, 6. des.
(NTB) Stortinget behandlet i dag militærkomitéens innstilling om 3-årsplan for forsvaret.

Sven Nielsen (H) karakteriserte stortingsmeldingen som et godt og grundig arbeid, selv om han ikke var enig i den. Det som foreligger er en midlertidig prøveplan som må kunne tilpasses efter erfaringene. *Taleren hevdet at forsvarets overkommando måtte bibeholdes i fredstid og chefen for forsvarsstaben være forsvarschef.* Svenske erfaringer viste at det var heldig å ha en fast forsvarschef også i fredstid.

Et annet punkt der taleren hadde dissentert, var spørsmålet om øvelse av årsklassene 1940—45. *Taleren anså det for uomgjengelig nødvendig, at de nevnte årsklasse sa snart råd er blir gitt en nødtørftig militær utdannelse. Hvis departementets og komitéflertallets linje skal følges, og bare årsklassen 1946 innkalles og derefter opøves vil det ta en lang årrekke før forsvaret blir effektivt. Taleren kunde tenke sig 10 år, en høiere militær hadde ment 15 år.*

Som minsteutdannelse for årsklassene 1940—45 antydet taleren 90 dagers rekruttskole med senere repetisjonsøvelser i 30 dager. Taleren spurte til slutt om det var et virkelig forsvar eller et etikettforsvar man ønsket.

Naltvig Pedersen (A), Stavanger, ordfører for første avsnitt av innstillingen om 3-årsplanen, gjennemgikk hovedpunktene i avsnittet. Det blir der pekt på at hovedfaktorene for utformningen av forsvarsordningen stort sett er: Den internasjonale situasjon og de internasjonale forpliktelser. Utviklingen på det faglige militære felt og mannskaper, pengemidler og materiell som kan påregnes til rådighet. *Han var klar over at om det i dag eller om 2—3 år utbryter en ny verdenskrig, ønser ikke vi å forsvare vårt land.* Men FN var et lyspunkt og vi måtte alltid sørge for at våre forpliktelser overfor denne organisasjonen blev opfylt. Den normale forsvarsplan skulle komme på omkring 180 millioner kroner året, det bør også være maksimalrammen.

Fredriksfryd (H) kritiserte sterkt at standkvarteret for D.K. Viken blev flyttet fra Halden til Oslo. *Centraliseringen i Oslo var en utiing...*

Wetnebryn (A), Drammen, beklaget den måten makt hadde reagert på overfor spørsmålet om kvinner i forsvaret. K-soldatene har efter de rapporter som foreligger vist meget god disiplin og har krav på anstendig behandling. På bakgrunn av [illegible] som nu kjøres fra okkupasjonstiden, er det forståelig at norske K-soldater plikt for kvinner. Det var ikke på grunn av den hysteriske argumentasjon i avisartikler om moral og den slags, men av rent prinsipielle grunner.

Friis (A), Kristiansand, kom inn på den internasjonale situasjon og krigens årsaker, som vi i dag vurderte noe anderledes enn tidligere. Mange synes nu å se en ny krigsfare igjen, og spør: Hvad kan det nytte å gjøre motstand?

Til svar sluttet taleren en amerikansk autoritet som konkluderte med at ingen av verdens stormakter ønsker noen krig.

Som et resultat av dette mente taleren å kunne hevde at det idag ikke var tilstede noen virkelig krigsfare. Vi må bygge vårt forsvar ut fra et optimistisk syn på situasjonen. Vi må ha tillit til F.N. og ikke stille oss slik at vi blir noe helt opnstet land, når stormaktene begynner å nedruste.

Dølland (K.), Bergen: Vi må trygge vår demokratiske og økonomiske fremtid og stillerede nu ts konsekvensene av at vi vil gjøre motstand mot et nytt overfall. Det vil komme med lynets hurtighet og uten krigserklæring. Og så lenge vi ikke har sikre garantier for varig fred, må vi forberde oss på å holde ut til vi får hjelp av dem som måtte bli våre allierte.

Ryen (B.), Opland, mente det var galt at treårsplanen konsentrerte alt for meget av støber og materiell i Oslo.

Wright (H.), Porsgrunn, synes en forsvarschef burde få forberede sig på sin eventuelle krigsinnsats i fredstid. Taleren syntes ikke flertallsforslaget om frivillig kvinnelig verneplikt var tilfredsstillende, men han vilde stemme for det likevel. Han trodde det vilde bli nødvendig at også k
måtte gå inn som fast ledd i f
Kjøs (H.), Hedmark, *var over den sterke tendensen til ned svøjesetiden som kom til i treårsplanen.* Taleren anså
utdannelse som første beting
en effektiv reisning av forsv
«tomme» årsklasser 1940—45
stor svakhet. Det gjaldt
90.000 mann som ikke fikk u
se. Disse burde i hvert fall f
øvre rekruttskole pluss 30 d
teruddannelse. Vi hadde befa
det. Utstiften fikk vi ta som
gangsutgift utenfor normalb
Svinsaas (V.), Sør-T
hevdet at det ikke var mulig
utdanne årsklassene 1940-
måtte heller gjøre dem til
grunnstamme i hjemmeverne
ellers måtte å gi soldatene 6
utdannelse får vi være tilfr
Statsråd Hauge: Det er
gleds åverfare at det er enig
Forts.

Ordknappe, ikke motlø

Endel av forhan
hjem fra Mosk

En del av den norske deleg
har forhandlet med de russi
digheter om en norsk-russisk
avtale er kommet til Stockho
ste i går videre til Oslo. All
get ordknappe, sier «Mo
gen». Motlese var de derimo
de reiste hjem, berodde bare
res oppdrag måtte ansees so
Ved henvendelse til utenri
mentet får NTB oplyst
7 som kommer, nemlig dire
Hillestad, direktør Fredrik F
mann Clement Johnsen, d
Monrad Aas, grosserer Carl
direktør O. T. Jarlsby og dir
re Diesen. Resten av deleg
mann med statsråd Torp i
ennu i Moskva og det fore
melding om når den komm

Regjeringskontorenes utg øker stadig.

Noen alvorsord fra administrasjonsko

OSLO, 6. des.
(HP) Stortingets administrasjonskomité har avgitt innstilling om bevilgning til regjeringskontorene (unntatt utenriksdepartementet).

Komitéen konkluderer med:

Utgiftene er økt sterkt i forhold til de bevilgede beløp av 1939—40, og proposisjonen gir — dikkhetimed proposisjonen for 1945/46 — ikke noe grunnlag for komitéen til å bedømme nødvendigheten av den stadige økning av utgift
gjeringens kontorer. I
slaget for 1945/46 gjorde
mentet opmerksom på at
de foreslåtte stillinger re
til midlertidige krisekon
man må regne med blir
tethvert, og foreslo at sa
stillinger organiseres so
tidige.

Komitéen gav departe
tilsufning, men vil pany
ke, at sentraladministras
uten absolutt nødvendigt
over hved der må antas
rig behov for.

Automobilforsikring

EN FA-WA SEPE
Mercedes
CREME SEPEN
Koster ikke mer enn
en almindelig stykke toalettsæpe.